

3995

السلامة

۱۲۵

م

www.Ketab.ir

تقدیم و تاخیر در قرآن کریم

و اسرار آن

حمید الہی دوست

عضو ہیئت علمی جامعۃ المصطفیٰ العالمیہ

واحد اصفہان

سرشناسه	:	الهی دوست، حمید، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور	:	تقدیم و تأخیر در قرآن کریم و اسرار آن / مؤلف حمید الهی دوست.
مشخصات نشر	:	قم: انتشارات نسیم حیات، ۱۳۹۷.
موضوعات ظاهری	:	۱۸۴ ص.
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۴۴۰-۱۰۳-۶ ۹۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست‌ریسی	:	فیا
موضوع	:	قرآن -- مسائل ادبی -- تقدیم و تأخیر
موضوع	:	Qur'an as literature -- Priority and posteriority
رده بندی کنگره	:	۹/۸۳۱۳۱ ۷ ت ۷ الف/۱۳۹۶
رده بندی دیویی	:	۱۵۳/۱۰۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۸۸۷۹۴۳

تقدیم و تأخیر در قرآن کریم و اسرار آن

مؤلف: حمید الهی دوست

ناشر: انتشارات نسیم حیات

نوبت و تاریخ چاپ: اول/ ۱۳۹۷

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۴۰-۱۰۳-۶

تیراژ: ۱۰۰۰

قیمت: ۹۰۰۰ تومان

مرکز پخش

قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه همکف، پلاک ۳

تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۹۷۵۰-۲ تلفکس: ۰۲۵-۳۷۷۴۹۵۲۳

فهرست مطالب

۱۲	پیشگفتار:
۱۵	مبحث اول: تحریر محل کلام
۱۹	مبحث دوم: بررسی ادله قانونمند بودن تقدیم و تأخیر در قرآن کریم
۱۹	بخش اول: ادله قاعده در مرکبات اعتنا به
۱۹	دلیل اول: روایات مأثوره
۱۹	۱- روایات باب الوضوء (ناظر به آیه مائده/۶)
۲۰	روایت اول
۲۱	توضیحات و نکات
۲۲	روایت دوم
۲۳	توضیحات و نکات
۲۴	روایت سوم
۲۴	توضیحات و نکات
۲۵	۲- روایات حج - روایات سعی بین صفا و مروه و ناظر به آیه ۱۵۸/ بقره
۲۶	روایت اول:
۲۷	توضیحات و نکات:

روایت دوم:	۲۷
توضیحات و نکات:	۲۸
اعتراض و جواب:	۲۹
دلیل دوم: استشهاد به سیره‌ی عقلائیه:	۳۰
دلیل سوم: تدبیر در آیات (استقراء):	۳۰
تطبیق قرآن این قاعده در مرکبات اعتباریه:	۳۱
تطبیق اول: آیه تیمم:	۳۱
تطبیق دوم: آیات سجده:	۳۱
تذکرات:	۳۲
بخش دوم: ادله قاعده در غیر مرکبات اعتباریه:	۳۴
دلیل اول: بررسی روایات مسئله:	۳۴
۱- روایت عطف زکاة بر صلاة (عطف ایتا زکاة بر اقامه صلاة):	۳۴
توضیحات و نکات:	۳۵
تذکرات:	۳۷
۲- روایات زکاة فطره (ذیل سوره اعلی / ۱۴ - ۱۵):	۳۷
روایت اول:	۳۷
توضیحات و نکات:	۴۱
روایت دوم:	۴۱
نکات و توضیحات:	۴۰
۳- روایات بدء به مهاجران قبل از أنصار (تقدیم مهاجران بر أنصار):	۴۱
توضیحات و نکات:	۴۲
نکات و توضیحات:	۴۷
روایت سوم:	۴۷

نکات و توضیحات.....	۴۸
۴- روایت تقدیم پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله وسلم) بر سایر انبیاء (علیهم السلام) در مقام ذکر.....	۴۹
نکات و توضیحات.....	۵۰
۵- روایت تقدیم «الله».....	۵۳
نکات و توضیحات:.....	۵۴
۶- روایات تقدیم بسم الله در گفتار و کردار.....	۵۵
روایت اول.....	۵۵
روایت دوم.....	۵۶
توضیحات و نکات.....	۵۷
۷- روایات تقدیم «بسمنا» بر «قعوداً» و تقدیم «قعوداً» بر «علی جنوبیهم».....	۵۸
توضیحات و نکات.....	۵۹
۸- روایت تقدیم نساء بر سایر دست‌انداختگان.....	۶۱
نکات و توضیحات.....	۶۲
۹- روایت تقدیم توفی بر رفع حضرت عیسی (علیه السلام).....	۶۳
نکات و توضیحات.....	۶۳
جمع بندی روایات.....	۶۴
دلیل دوم: استشهاد به سیره‌ی عقلانیه.....	۶۵
دلیل سوم: استقراء آیات قرآنی (تدبر در قرآن).....	۶۵
دلیل چهارم: استشهاد به فهم اصحاب پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله).....	۶۶
دلیل پنجم: استشهاد به فهم مفسران و علماء.....	۶۶
نقد و بررسی.....	۶۷
نقد و بررسی و اعطاء ضابطه.....	۶۹
نقض به آیات بشارت و إنذار.....	۷۱

۷۱	آیات تقدیم بشارت بر انداز.....
۷۲	آیات تقدیم انداز بر بشارت.....
۷۳	نقض به آیات ضراء و سراء و جواب آن.....
۷۴	تتمه و بررسی.....
۷۶	توجیه فرمایش علامه (قده).....
	فهرستی از کلمات علامه طباطبائی رحمته در المیزان در باب تقدیم و تأخیر در قرآن کریم.....
۷۷	الف - کلید ورود: کدام «کذا» علی «کذا».....
۸۲	ب - کلید واژه «تقدیم».....
	ب - دیدگاه تفسیر نمونه در تقدیم و تأخیر در قرآن کریم (کلید واژه: تقدیم، مقدم).....
۸۵	فهرستی از آراء تفسیر نمونه درباره تقدیم و تأخیر در قرآن کریم.....
۸۸	کلید واژه: «مُقدّم».....
۹۳	دیدگاه مرحوم طبرسی رحمته در مجمع البیان درباره تقدیم و تأخیر در قرآن کریم.....
۹۳	کلید واژه تقدیم.....
۹۳	کلید واژه قدّم.....
۹۷	مبحث سوم: أغراض و اهداف مختلف در تقدیم و تأخیر (ملکات تقدیم).....
۹۱	۱- تقدیم لفظ جلاله به غرض تعظیم.....
۱۰۱	تذکرات و توضیحات.....
۱۰۴	۲. تقدیم برای افادهی حصر.....
۱۰۹	- تقدیم به خاطر مراعات فصول آیات.....
۱۰۹	آیات تقدیم حضرت موسی (علیه السلام).....
۱۱۱	تقدیم هارون بر موسی (علیهما السلام).....

- ۵- تقدیم به خاطر اهتمام به امر عفاف ۱۱۲
- موارد تقدیم مذکر بر مؤنث ۱۱۲
- موارد تقدیم شوهر بر همسر ۱۱۵
- موارد تقدیم مرد بر زن ۱۱۶
- موارد تقدیم پسر بر دختر ۱۱۹
- موارد تقدیم پدر بر مادر ۱۲۰
- موارد تقدیم برادر بر خواهر ۱۲۰
- ملاک تقدیم در این موارد ۱۲۲
- موارد نقض تقدیم مردان بر زنان، پسران بر دختران و برادران بر خواهران و شوهران
بر همسران و جواب آن ۱۲۳
- نقد و بررسی ۱۲۴
- جواب اول ۱۲۵
- جواب دوم ۱۲۷
- جواب سوم ۱۲۸
- ۶- تقدیم به خاطر هماهنگی بین تکوین و تدوین ۱۳۱
- ۷- تقدیم محسوس بر نامحسوس به خاطر ملموس بودن و جلوه گری طریقی آن ۱۳۲
- ۸- تقدیم مقصود بالذات بر مقصود آلی (مقدمی) ۱۳۷
- ۹- تقدیم به ملاک اعرافیت نزد مردم ۱۳۸
- ۱۰- تقدیم به ملاک ادل بودن ۱۴۰
- مبحث چهارم: تطبیقات و ذکر برخی موارد تقدیم در قرآن کریم ۱۴۱
- ۱- تقدیم خداوند متعال تشریفاً (به ملاک تعظیم و تشریف) ۱۴۱

- ۱۴۲ موارد نقض و جواب آن
- ۱۴۴ ۲- تقدیم پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) بر دیگران جز خداوند متعال
- ۱۴۵ ۳- تقدیم تقوای الهی بر اطاعت انبیاء
- ۱۴۶ ۴- تقدیم ایمان بر عمل صالح
- ۱۴۸ نقض و جواب
- ۱۴۹ ۵- تقدیم شکر الهی بر احسان به والدین و شکر آنان
- ۱۵۱ ۶- تقدیم اموال بر اولاد
- ۱۵۳ ملاک تقدیم
- ۱۵۴ نقض و جواب
- ۱۵۵ ۷- تقدیم آنفس بر اموال
- ۱۵۷ ملاک تقدیم
- ۱۵۸ ۸- تقدیم تزکیه بر تعلیم
- ۱۵۸ نقض و جواب آن
- ۱۶۰ ۹- تقدیم تلاوت بر تزکیه و تعلیم
- ۱۶۰ ۱۰- تقدیم سمع بر بصر
- ۱۶۰ وجه تقدیم
- ۱۶۰ نقض اول
- ۱۶۰ نقض دوم
- ۱۶۴ تقدیم کوری (عمی) بر کری (صمم) و بالعکس در قرآن کریم
- ۱۶۶ ۱۱- تقدیم تعلیم قرآن بر سایر نعم الهی همچنین تقدیم کتاب بر حکمت
- ۱۶۷ پیشنهاد پژوهش
- ۱۷۱ مبحث پنجم

تقدیم و تأخیر در موارد عطف به او.....	۱۷۱
تطبیقات.....	۱۷۱
دیدگاه علامه طباطبائی (قده).....	۱۷۲
نقد و بررسی.....	۱۷۲
سؤال و جواب.....	۱۷۴
را کشتن بر کشته شدن مقدم ذکر شده است؟.....	۱۷۴
خاتمه: چکیدنه مقاله و گزارش اجمالی مطالب آن.....	۱۷۷
فهرست مصادر و منابع.....	۱۸۱

پیشگفتار:

الحمد لله الذى نزل القرآن الذى لا تحصى عجائبه و لا تنقضى غرائبه و صلى الله على سيدنا و نبينا الذى يزكينا و يعلمنا الكتاب و الحكمة و على آله أهل الذكر الراسخين فى العلم لا سيما محيى الكتاب و السنة و ترجمان الوحى ببقية الله فى الأرضين عجل الله تعالى فرجه الشريف و جعلنا الله من أعوانه و أنصاره و أئمة الله على أعدائهم أجمعين.

قرآن کریم این معجزه خالده پیامبر گرامی اسلام (صلی اله علیه و آله وسلم) همواره باید محور تدبیر قرار گیرد تا لطائف و اشارات آن بیشتر برملا شود و شعاع حقانیت آن بر همگان پرتو افکند. یکی از این محورها دقت در تقدیم و تأخیرها در قرآن کریم است که همه به حسابان و کل شیء عنده بمقدار.

آنچه نگارنده را وادار کرد که پیرامون این موضوع کاوش کند، برخورد به روایاتی بود که تعبیر «ابدؤا بما بدء الله [تعالی] به»^۱ در آن به کار رفته است. نویسندگان این تعبیر الهام گرفت که شاید تقدیم و تأخیرها در قرآن کریم براساس حساب و نکته باشد.

مباحث این نوشتار می‌تواند به عنوان یک قاعده تفسیری قلمداد شود همان‌طور که ممکن است پیش‌درامدی برای بحث روش قرآن کریم در بیان احکام، همچنین طلیعه‌ای برای بحث اجزاء بلاغی قرآن باشد.

در این رساله ابتدا ادله مسئله بررسی شده سپس ملاک‌های تقدیم و تأخیر در قرآن کریم و تطبیقات قاعده و جواب از نقوض قاعده عنوان شده است. در لابلای مباحث به کلمات مفسران استشهاد و گاهی کلمات آنها مورد نقد و بررسی قرار گرفته است.

امید است این تلاش ناقابل مورد قبول و رضای الهی و امضای اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم السلام) قرار گیرد.

نگارنده از اندیشمندان و قرآن‌پژوهان درخواست می‌کند تا پس‌های او را کریمانه به وی تذکر دهند.

این بضاعت مزجاة را به پیشگاه ولی نعمت مردم حضرت بقیة الله (عجل الله تعالی فرجه الشریف) تقدیم می‌دارم تا چه قبول افتد و چه در نظر آید.

و از خداوند متعال توفیق روزافزون و تعالی و عظمت برای پدر و مادر ارجمندم و همه اساتید و بزرگوارانی که در تربیت اینجانب خصوصاً در زمینه انس با معارف قرآن عترت (علیهم السلام) نقش داشته‌اند و همچنین همسر گرامیم که فضای مناسب برای فعالیت علمی اینجانب فراهم نموده، خواستارم.

من الله التوفيق و عليه التكلان

شروع: ۲۰ مرداد ۱۳۸۴، ۱۳ رجب ۱۳۲۶ قمری

مطابق سیلاد سعود امیر المؤمنین (علیه السلام)

پایان: جمعه ۱۱ شهریور ۱۳۸۴، ۲۷ رجب ۱۳۲۶ قمری

مطابق با مبعث پیامبر گرامی اسلام (صلی الله علیه و آله وسلم)

على مشرفها الحية و السلام

حميد الهی دوست